

Та, для якої біль не проблема

Олена Крутова



Корінна Харфух у фільмі «Лара». Режисер Ян Оле Герштер. Німеччина, 2019.

У сучасному світі хибною визнана думка, що людина існує для суспільства. Авжеж, здорове суспільство має існувати передовсім заради людини. Його головні мета і функція – не зробити людину своєю маріонеткою, підкорити і придушити, а навпаки – дати свободу, потужний життєдайний поштовх для розкриття внутрішнього потенціалу. Але, звісно, це в ідеалі. На перший погляд, це сталі істини, але не все так вочевидь. Не все так просто, коли є конфлікт у самій людині, у її внутрішньому світі. Тож недарма у фільмі, про який піде мова, одна з перших знакових фраз лунає, як вирок (щоправда з іронічним підтекстом): «Службовиця колись – службовиця назавжди». І це не де-небудь, а в сучасній заможній і благополучній Німеччині. А відтак і розумієш, що проблеми героїв Кафки досі актуальні. З перших кадрів стає очевидним, що запропонована історія не для розважального дозвілля, а вимагатиме міркувань і рефлексії.

Отже, музична психологічна драма «Лара» («Lara», 2019) німецького режисера Яна Оле Герштера – один день, в який умістилося ціле життя героїні. А головне – конфлікт цього життя з його прихованим болем, розкриттю якого підпорядкована не лише кожна подія дня, а й кожна репліка, навіть жест, міміка, вираз очей. Та й день неабиякий – героїні виповнюється 60 років і ввечері має відбутися перший дебютний концерт її сина, талановитого піаніста Віктора (Том Шиллінг). Отже, з подій ранку зрозуміло, що власний ювілей вона не збиралася святкувати. А справжнє свято для неї – довгоочікуваний концерт сина.

Лара (Корінна Харфух) – самостійна забезпечена фрау на пенсії зі статусом і шаную в суспільстві. Усе життя вона пропрацювала на керівній посаді в міській мерії і на свій вік дивовижно виглядає, вдало поєднуючи вишуканість і діловитість. Ані міцна кава, ані цигарки, які вона без упину палить, ані горілка з тоніком – не заважають їй відмін-

но виглядати і при цьому не хвилюватися ні про зовнішність, ні про імідж. Вочевидь, ці дріб'язкові проблеми для неї не варті уваги. З чоловіком Лара розлучена і давно вже цим не переймається. Букет квітів від сусіда, який випадково дізнався про її день народження і вирішив її привітати, вона сприймає по-королівськи байдуже. Він, мабуть, їй симпатизує, але ні його увага, ні повага молодшої колеги, яка тепер зайняла її посаду – її не хвилюють. Між тим Лара з усіма дуже ввічлива і люб'язна.

А ще в неї є затамована таємниця – вона сама колишня піаністка, до речі надзвичайно обдарована. Але через хворобливий перфекціонізм і великі сумніви в собі полишила улюблену справу і пішла іншим шляхом. Як виявилось – цілковито для неї чужим. Але парадокс у тому, що на цьому шляху вона, за мірками суспільства, досягла успіху.

З самого ранку жінка намагається все влаштувати якнайкраще: скуповує всі квитки, які залишилися в касі, щоб роздати знайомим, а також незнайомцям безпосередньо перед концертом; купує дорогу сукню, яка їй личить; знайомиться в кав'ярні з дівчиною сина, щоб встановити дружній контакт; запрошує на концерт колишнього Вікторового педагога, професора Райнхоффера (Фолькмар Кляйрнет); їде до старенької матері, завбачливо купуючи торт для діабетиків; намагається цілий день додзвонитися синові, щоб його підтримати. Натомість усе, що вона робить – «постріли вхолосту». Адже вона звикла робити як слід, як вважає за потрібне. Але в її діях немає головного – чуття до справжніх потреб близьких людей. І це недарма – вона сама давно втратила зв'язок із собою справжньою. Тож син не відповідає на дзвінки, мати звинувачує доньку в егоїзмі, а дівчина сина в тому, що сумніви і критика матері підривають його віру в себе, через що молодий талановитий хлопець став відлюдкуватим і нерішучим. Так само, як Лара не вірила колись у свій

талант, вона тепер сумнівається і в таланті сина. Відтак, сама страждає і робить нещасним (звісно, ненавмисно) найдорожчу людину.

Символічний її діалог з жінкою-колегою (що перейняла її кар'єрну естафету), якій Лара принесла квиток на концерт. Режисеру вистачило лише кілька штрихів і стислих реплік, аби змалювати драму цілого життя, й до того ж – купу дотичних проблем. Коли молода жінка, яка намагається всім сподобатися і досягнути рівня поважної попередниці, спитала, як Ларі вдалося завоювати таку загальну повагу, що саме вона зробила, що всі її так шанують, та неочікувано відповіла: «Гадаю, це тому, що робота завжди була для мене неважлива». На що почула здивоване: «Але ж здавалося, ви її так любите?!». – «Любите — останнє слово, яким би я описала свою роботу», – відрізала Лара і розреготалась. А ще вона мимохідь каже жінці про те, що біль – узагалі не проблема. І трагедія в тому, що для неї не лише власний біль перестав бути проблемою, а й біль інших людей, і передусім, на жаль, найдорожчих.

Віктор є не тільки піаністом, він ще й обдарований композитор. Сина мати і справді обожає і прагне у всьому допомагати. Тоді як пояснити, що за чотири години перед першим його концертом вона знаходить хлопця, котрий утік від неї і тимчасово оселився у бабусі, аби сказати про те, що в його музичному творі забагато музики і замало індивідуальності. Повсякчас рефлексуючий Віктор у розпачі. І, як результат – у першому відділенні концерту замість власної музики, яку мав виконувати за програмою, хлопець грає «Революційний етюд» Шопена і класичні твори. До речі, грає блискуче. Усі розуміють, що, незважаючи на молодий вік, – за роялем справжній майстер-віртуоз. В антракті Лара намагається зустрітися з сином, щоби виправити усе, але він не хоче її бачити. Натомість на допомогу приходить батько, який взяв на себе роль психолога. Так, батько взагалі не розбирається в музиці, він архітектор-будівельник, але знаходить саме ті слова, які допомагають Віктору подолати сумніви і в другому відділенні наважитися зіграти музичний твір власного авторства (композитор Араш Сафаян). Зал у захваті, окрім... фрау Лари. Під час виконання вона виходить за двері. Парадоксально, але її обличчя, окрім захвату, виражає збентеження і страждання. У щілину з-за дверей вона з острахом спостерігає за успіхом сина, а також слухає його слова про те, що він присвячує цей концерт їй, на честь її дня народження.

Окремо слід відзначити напрочуд вдалий вибір режисера Корінні Харфух на роль головної героїні. Окрім здобутого потужного досвіду в кінематографі, ще замолоду вона грала на театральній сцені у виставах за Шекспіром, і вже тоді отримала схвальні відгуки критиків. Адже її образ у стрічці – героїня шекспірівського розмаху нашого часу. Акторка створила надзвичайно живий, правдивий характер, майстерно передавши кожен порух душі, найтонші нюанси внутрішніх переживань своєї героїні.

Картина Яна Оле Герштера – свіжий погляд на про-

блему загубленого таланту. Адже, на відміну від кафкіанських героїв, ніякого тиску середовища героїня не відчувала. Чому ж тоді талановита й амбіційна жінка, в якій були всі умови, не втілила своє призначення? Чому відмовилася від поклику серця, із-за чого її життя перетворилося в суцільний сум? У передфінальній розмові Лари з професором Райнхоффером (вона колись також у нього вчилася), що відбулася у кав'ярні після концерту, режисер пропонує свою відповідь. Для жінки це стає одкровенням, що у фіналі виливається в несамовите нічне соло на сусідському фортепіано. Розпалена і щаслива, вона нарешті дихає на повні груди! Нарешті глядач побачить справжню героїню, яка скинула остобісілу маску. Водночас фільм, знятий як авторське кіно, – чудова нагода для вдумливого глядача заглибитися у самопізнання і міркування над одвічним питанням сенсу буття. Також стрічку можна порадити молодим режисерам як майстер-клас з режисури, позаяк маємо цілісну гармонійну симфонію, де немає жодної зайвої ноти.

Картина здобула, і цілком заслужено, чимало нагород на міжнародних фестивалях, зокрема на кінофестивалі у Карлових Варах 2019 р. «Кришталевий глобус» за найкращий фільм і приз жури за найкращу жіночу роль.

«Відблиск» у Венеції. Фільм Васяновича порівняли з полотном Караваджо

Variety – провокація до роздумів

«Відблиск», як і попередня драма Васяновича «Атлантида», яка у 2019 році перемогла у секції фестивалю «Горизонти», зображує жахи війни на Донбасі.

Дія «Відблиску» відбувається у 2014-му. А дія «Атлантиди» у 2025 році, після завершення війни. Українського хірурга Сергія, роль якого виконує Роман Луцький, захоплюють російські військові, він змушений допомагати їм і стає свідком жорстоких катувань.

«Відблиск» створює ланцюжок «моральних дзеркальних відображень життя й психіки цивільного та дій і реакцій цієї ж людини на війні», – пише Джессіка Кіанг у Variety.

Так «руки, які рятували життя, стають руками, які роздають смерть із милосердя».

«І потім, мабуть, ще важчим для душі, є питання, як повернутися до попереднього життя, прийшовши з війни, з якої ніхто насправді не повертається», – пише вона.

Частина, коли Сергій перебуває в полоні, справляє, за її словами, майже нестерпне враження.